

İÇİNDEKİLER

Sıra	Tarih	Yayın	Başlık	Sayfa
1	07.05.2019	Antalya Hilal	TÜRKİYE"NİN İŞ KAZALARI VE İŞÇİ ÖLÜMLERİNDE	2

İşçi ölümlerinde birinciyiz

Türkiye'nin iş kazaları ve işçi ölümlerinde Avrupa'da birinci olduğunu söyleyen Gültekin, bu konuda herkese çok iş düştüğünü belirtti.

Antalya İş Sağlığı ve Güvenliği Derneği Başkanı Hülya Gültekin, "İstatistiklere göre iş kazası en çok metal işkolunda görülmekte, ancak en çok işçi ölümleri inşaat sektöründe olmaktadır. Ülkemiz iş kazaları ve

işçi ölümlerinde ne yazık ki Avrupa'da birinci, dünyada ise üçüncü sıradadır. Antalya, meslek hastalıkları ve iş kazaları bakımından riskli bölgelerimizden biridir. Antalya'da organize sanayi ve serbest bölge gibi yerlerin yanında pek çok inşaat sahası da var" ifadelerini kullandı.

**Ceylan YAŞAR'ın
Röportajı 6'da**

İŞÇİ ÖLÜMLERİNDE Avrupa birincisiyiz

Bu haftaki söyleşimizin konuğu da Antalya İş Sağlığı ve Güvenliği Derneği Başkanı Hülya Gültekin oldu. Türkiye'nin iş kazaları ve işçi ölümlerinde Avrupa'da birinci olduğunu söyleyen Gültekin, bu konuda herkese çok iş düştüğünü belirtti.

Öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim, Hülya Gültekin. 1961 yılında Diyarbakır doğumuyum. 1986 yılında Dokuz Eylül Tıp Fakültesi'nden mezun oldum. Farmakoloji uzmanıyım, 2011 yılından itibaren işyeri hekimliği ve eğitimlik yapıyorum. Evliyim ve 1 çocuğum var.

İş sağlığı ve güvenliği kavramını açıklar mısınız?

İş güvenliği kültürü çalışanın meslek hastalıklardan ve iş kazalarından korunmasını hedefler. Bir iş yerinde çalışma ortamının çalışanın sağlığını devam ettirecek, onları iş kazası ve meslek hastalıklarından korumayı amaçlar. İş güvenliği kültürü ne yazık ki ülkemizde çok eskilere dayanmıyor. Türkiye'de henüz yerleşmedi. İş sağlığı ve güvenliği konusu 2012 yılından önce 4857 sayılı iş kanunu içerisinde birkaç maddeyle idare ediliyordu. Başlı başına "iş sağlığı ve güvenliği kanunu" ise 2012 yılında çıktı. Bu kanundaki bazı maddeler peyderpey yürürlüğe girdi.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu nedir ve kimleri kapsamaktadır?

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 2012 yılı temmuz ayında TBMM tarafından yürürlüğe girdi. Kanun, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışanlar meslek hastalıklarından ve iş kazalarından korunmayı hedeflemektedir. Kanun, işyerlerini, az tehlikeli, tehlikeli ve çok tehlikeli olarak sınıflandırmaktadır ve 50 ve üstü işçi çalışan az tehlikeli işyerlerini, tehlikeli ve çok tehlikeli işyerlerinde çalışmaya bakılmaksızın tüm işverenleri bazı yükümlülükler getirmektedir. Kamu çalışanları, erteleme nedeniyle ne yazık ki 2020 yılına kadar kapsam dışında tutulmuştur.

İş sağlığı ve güvenliği uzmanlarını ne iş yapar, sorumlulukları nelerdir?

İş güvenliği kanunu çıkınca iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi adlı kadrolar ortaya çıktı ve uzman kişiler bu kadrolara istihdam edildi. İş güvenliği uzmanı görevli olduğu işyerinde danışmanlık ve rehberlik hizmeti yapar. Söz konusu işyerinde kimyasal, biyolojik ve fiziksel risk faktörlerinden nasıl korunulması gerektiği konusunda işverene rehberlik hizmeti sunar. Örneğin tozlu ortamlarda tozun azaltılmasıyla ilgili bir takım önlemlerin alınması -yerlerin ıslatılması veya bu yapılmıyorsa da çalışanların maske takması gibi- dair öneriler sunar. Bu noktada da kullanılacak materyallerin ortamın şartlarına uygun olmasına dikkat eder. Hangi materyallerin o işyerine uygun olduğunu ve ne gibi tedbirler alınacağına işverene raporlar. Bunun içinde risk analizi denilen bir kitapçık bastırılır. Risk analizinde ortamdaki çalışanın maruz kaldığı her türlü risk ve bu risklere karşı ne gibi önlemler alınacağı da belirtilir.

Çalışma hayatında kadınların ve çocuk işçilerin korunmasına yönelik hükümler bulunuyor mu?

Evet, 4857 sayılı iş kanunu ve 6331 sayılı kanunla, kadın işçilerin, gebelik, emzime gibi durumlarında ve gece vardiyalarında çalışma koşulları ayrıca tanımlanmıştır. Kanun çerçevesinde yayınlanan yönetmelik gereği 14 yaşını tamamlamamış çocuklar kesinlikle çalıştırılmazlar. Çocuk işçiler (14 yaşını bitirmiş, 15 yaşını dolduramamış ve ilköğretimi tamamlamış kişi) ve genç işçiler (15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi) sağlık ve güvenliklerini tehlikeye atmadan, düzenlerine engel olmayacak şekilde yönetmelikte belirtilmiş olan "hafif" işlerde çalıştırılabilirler. Ancak bunlara ne ölçüde uygulandığı konusu ayrıca tartışılabilir tabii.

Aynı zamanda Antalya İş Sağlığı ve Güvenliği Derneği'nde başkanlık görevi yürütüyorsunuz. Dernek olarak ne gibi faaliyetler yürütüyorsunuz?

Kanun uygulamaya girdikten sonra çeşitli illerimizde iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin örgütlendiği demekler kurulmaya başladı. Antalya İş Sağlığı ve Güvenliği Derneği de 2013 yılında kuruldu. Onları öncelikle demeklerimizden birisi oldu. 10 arkadaşımızla birlikte kurduk ve 2015 yılından itibaren başkanlığı yapıyorum. Kanunun yeni olması ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün ülkemizde henüz yeterince yerleşmemiş olması nedeniyle öncelikle eğitim faaliyetleri yapıyoruz. Mart ayında "Acil Durum Sempozyumu"na ev sahipliği yaptık. ISG profesyonellerinin özük haklarının savunulması konusunda örgütlü mücadelelerin son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Bireysel değil örgütlü mücadele için tüm ISG profesyonellerini demegimize üye olmaya davet ediyoruz.

İş güvenliği uzmanı olmak için ne yapılması gerekir?

İş sağlığı ve güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve diğer sağlık personeli gibi kişiler önce bir sertifikalı eğitimden geçer. Bir kısım yüz yüze bir kısmı da online olan eğitimlerden sonra Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın açtığı merkezi sınavda başarılı olursa yani 70 ve üzeri alırsa sertifika almaya hak kazanır. Başarılı olanlar sisteme kaydedilir. Biz işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanları olarak sisteme kaydedildikten sonra işyerlerine giderek öncelikle işe giriş sağlık raporu veririz. Kişinin o işe uygun olup olmadığını hem muayeneye hem de birtakım testlerle ortaya koyarız. Temel 4 testimiz var; odometri (işleme) testi, solunum fonksiyon testi, akciğer grafisi ve tam kan muayenesi testi.

Bu testler tüm işyerlerinde isteniyor mu?

Bu testler temel testler. Herkesten bu testler isteniyor. Ayrıca söz konusu işyerinde ilave bir risk varsa hekim bu noktada farklı testlere isteme hakkına sahip. Diyelim ki o işyerinde karaciğer hasarı yapabilecek bir maddeyle çalışılıyor. Bu noktada hekim karaciğer hasarı olup olmayacağıyla ilgili bir takım testler de isteyebilir.

Peki bu noktada işçiler nasıl sınıflandırılıyor?

Öncelikle artık işçi kavramı yerine çalışanlar kavramı kullanılıyor. Böylelikle sadece bedenle çalışanlar değil zihinde çalışanlar yani beyaz yakalılar da bu kanunun kapsamına alınmış oldu. Sınıflandırmalara 3 ayrı kategoriye yapılıyor. Çalışanlar; az tehlikeli, tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde yer almalarına göre sınıflandırılıyor. Kamuda çalışanlar ve az tehlikeli olarak sınıflandırılanlar sistem dışında tutuluyor. Onlarla ilgili kanunlar 2020 yılına ertelendi. Onların da işe giriş muayeneleri ve temel risk analiz testleri yapıyor ancak daimi olarak iş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimiyile sözleşme yapması zorunlu tutuluyor. Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta olan çalışanlara sayı ne olursa olsun bu hizmetleri almakla yükümlü oluyor. Mesela kuaforlar tehlikeli sınıfta yer alıyor. İlk anda "Kuaforlarda ne gibi bir risk var ki tehlikeli sınıfa konuyorlar?" denilebilir fakat burada da pek az risk söz konusu. Bu sektörde boya var; bu kimyasal risk oluşturur. Makas ve bürüğü gibi kesici aletler den dolayı çalışanlar da yaşanabilir. Biz kuaforlara çalışan her kişiyi muayene ediyoruz ve bu risklere karşı kendisini bilgilendiriyoruz. "Boyanın deriden emilimi olabilir eldiven kullan", "bunların buharlaşması da söz konusu ortamın havalandırılması gerekir" gibi uyarılarda bulunuyoruz.

zorunludur. Yani çalışan bu noktada "Ben baret istiyorum", "Kulaklık istiyorum" veya "Maske istiyorum" diyebilir. Bunun dışında işyerlerinde çeşitli uyan levhalarının da yer alması şarttır. İşyerlerinde uyan levhalarını da bizler astırıyoruz. İşverene has uyanları yapıyor ve görsel uyanları her tarafta astırıyoruz. İşverenin bunu da yapması zorunlu. Çalışma Bakanlığı'ndan gelen müfettişler belirli aralıklarla işyerlerini denetliyor. Bu denetlemlerde çok ciddi cezalar söz konusu olabilir ve işveren bunları yapmadığı takdirde maddi cezalar verilebilir. Eğer çalışanın hayatını tehdit edecek bir ortam söz konusuysa da işyerini geçici süre kapatma veya çalışmayı durdurma kararı alınabilir.

İş güvenliği için gerekli materyalleri işveren mi sağlar?

Yürürlüğe giren kanun işverene bir takım yükümlülükler getiriyor. Bu yükümlülüklerden bir tanesi de çalışanın sağlığını korumak üzere gerekli tüm tedbirlerin işveren tarafından alınmasını zorunlu kılıyor. Bu masrafları hiçbir şekilde çalışana yansıtılmaması gerektiği var. Çalışanın bu noktada ki yükümlülüğü daha çok verilen talimatları uymakla ilgili. Maddi bir yük yok. Çalışana herhangi bir maddi yanına söz konusu olduğunda çalışan bu durumu şikayet etme hakkına da sahip. Yasa gereği o işyerindeki risklere yönelik her türlü tedbir alınması ve çalışana buna uygun kişisel koruyucu donanımın verilmesi

İşyerlerinde çeşitli uyan levhalarının da yer alması şarttır. İşyerlerinde uyan levhalarını da bizler astırıyoruz. İşverene has uyanları yapıyor ve görsel uyanları her tarafta astırıyoruz. İşverenin bunu da yapması zorunlu. Çalışma Bakanlığı'ndan gelen müfettişler belirli aralıklarla işyerlerini denetliyor. Bu denetlemlerde çok ciddi cezalar söz konusu olabilir ve işveren bunları yapmadığı takdirde maddi cezalar verilebilir. Eğer çalışanın hayatını tehdit edecek bir ortam söz konusuysa da işyerini geçici süre kapatma veya çalışmayı durdurma kararı alınabilir.

Ülkemizde en çok risk altında olan meslek grupları ve sektörler nelerdir? Antalya'da ne gibi riskler söz konusu?

İstatistiklere göre iş kazası en çok metal işçilerinde görülüyor, ancak en çok işçi ölümleri inşaat sektöründe olmaktadır. Ülkemiz iş kazaları ve işçi ölümlerinde ne yazık ki Avrupa'da birinci, dünyada ise üçüncü sıradadır. Bu anlamda, iş güvenliği kültürünün yerleşmesi ve çalışanların bilgilendirilmesi için devlete, işverene ve iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerine çok iş düştüğünü görülmektedir. Antalya, meslek hastalıkları ve iş kazaları bakımından riskli bölgelerimizden biridir. Antalya'da organize sanayi ve serbest bölge gibi yerlerin yanında pek çok inşaat sahası da var. Ne yazık ki inşaat sahaslarında pek çok ölümlü kaza oluyor. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi diye bir sivil toplum kuruluşumuz var. Bu kuruluş her ay ölüm ve yaralanmaların kaydediyor. Hatta bazen bu ölümleri iş cinayeti diye yayınlıyor. Bunlara iş cinayeti denmesinin sebebi de bu ölümlerin alınabilecek bir takım tedbirlerle önlenilebilir olmasından kaynaklanıyor. Çünkü gerekli tedbirler alınsa bu ölümler önlenilebilir.

O sebeple de "adeta bir cinayet" gibi deniyor. Bu tarz haberler Antalya'daki demegimizde de geliyor, basında da yer alıyor. Daha geçen ay Antalya'da Sur yapı inşaat' da bir işçi düğere hayatını kaybetti. Zaten bir inşaat sahası söz konusuysa orada risk de var demektir. Sadece in-

şaat alanları veya fabrikalar değil, atölyeler, kuaforlar, oto tamircileri de riskli bölgelerdir. Bir işyerinde tek bir kişinin bile çalışması yeterlidir çünkü buralarda çalışanın sağlığını tehdit edecek tehlikeler doludur. Ne yazık ki sunulan hizmet suan için yeterli değil.

Bu kazalar nasıl azaltılabilir?

İş güvenliği kültürü zamanla oturacak bir şeydir ve biz de bu işin zamanla olacağına inanıyoruz. Bu kültür oluştuğunda biz de iş kazalarını azaltmış, meslek hastalıklarını bildirimini de arttırmış olacağız. Bilirsiniz ki gelişmişlikle bazı ölçütler ilişkilidir. İş kazaları arttıkça gelişmişlik azalırken, meslek hastalıkları arttıkça da ilerleme söz konusu olur. Çünkü, meslek hastalığı bildirmesi de ciddi bir iştir. İş sağlığı ve güvenliği uzmanları olarak bizler en ufak bir hastalığı bile bildirmeye yükümlüyük ancak bu bildirimler yapıyoruz. Bunun birçok sebebi var. İş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri maasını işverenden alır ve işverene doğrudan rehberlik yapar, ancak meslek hastalıklarının bildirme konusunda ne yazık ki işveren tarafından başlanılması söz konusu oluyor. Çünkü meslek hastalıklarının tazminat gibi hukuki yükümlülükleri var. Bu yükümlülüklerden kaçınmak için de meslek hastalığı bildirimi çoğu zaman engelleniyor. İş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri de işverenden maaş aldığı için onun baskısı altında olabiliyor. Kanun aslında iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarını hiçbir şekilde baskılanamayacağını ve işlerini özgür bir şekilde yapmalarını gerektiğini emrediyor ancak sahada ne yazık ki bu çok uygulanıyor.

Meslek hastalıklarının bildirilmesi konusunda hangi aşamadaşı peki?

Maalesef meslek hastalıklarının bildirilmesi konusunda da çok gerideyiz. Avrupa ülkelerinde ve Amerika'da her yıl çok sayıda meslek hastalığı bildirimi yapılıyor. Ancak bu bizde yok, sayı çok düşük. Sayının düşük olmasıysa ne yazık ki meslek hastalıklarının olmadığı anlamına gelmiyor. Aslında tektidde, inşaat sektöründe, sanayide ve daha pek çok sektörde pek çok meslek hastalığı var. Ancak bunların bildirimleri yeterli değil. Oysaki ancak iş güvenliği kültürünün oluşması durumunda çalışanlarımız bu tür risklerden korunur.

Örneğin kot taşlama atölyesinde çalışan bir kişinin silikozis denen bir hastalığa yakalanması riski vardır ve bu kişilerin o hastalığa karşı bilgilendirilmesi gerekir. Bu hastalık sonuça ölen pek çok kişi var. Bunların arasına basına yansıtılmıyor ya oysa bu kişilere gerekli bilgilendirme yapılsaydı ve bu kişiler de uygun bir maske takmış olsaydı, ölmeyebilirlerdi.

Aslında bildirimlerin yapılması ilerleyen süreçlerde olabilecek yükümlülüklerden ortadan kaldırılması açısından oldukça önemli?

Aynen öyle. Eğer biz o meslek hastalıklarının bildirirsek o meslek hastalığı doğuran şartları bilir ve ona göre önlem alırız. Bundan sonra diğer çalışanların meslek hastalığına yakalanmasını önleriz. Zaten amaç da bu. Ancak işveren, buradan doğacak bir takım maddi ve manevi yükümlülükleri istemiyor ve bu yüzden de bildirimler yapılmıyor.

CEYLAN YAŞAR